

tudtommal nincs. A Szerző 17. oldalán kifejtett álláspontjával szemben úgy vélem, hogy a külföldit az esetben is nagykorúsíthatja a magyar gyámhatóság, ha a *lex patriae* a magyar jogra utal. Nem tudom, miért látja a Szerző a 19. oldalán visszásnak azt, hogy az a nő, akinek kiskorúsága meghosszabbított, férjhezmenése dacára kiskorú marad. A Szerző a 90. oldalán a törvényi gyámság példájaként a francia *code civil* 361. §-ára hivatkozik. Ezt a szakaszt az 1923. június 19-i törvény hatályon kívül helyezte. A gyámhatósági jóváhagyás vizsgálata során a Szerző a 118—126. oldalakon behatóan elemzi a joggyakorlatot. Mintha azonban a 194. sz. elvi jelentőségű határozatot még sem méltatná kellő súlya szerint.

Nagy érdeme a Szerzőnek határozott állásfoglalása a mielőbbi reformok mellett. Tényleg „bántó anakronizmus”, hogy a nők — a szociális tevékenység önfeláldozó munkásai — az érvényben levő jog szerint gyámságot nem viselhetnek. A hivatali gyámság megszervezése is mielőbbi törvényhozói feladat volna. A kiskorúak prostitúciója elleni küzdelembe is be kéne vonni a gyámhatóságot.

Szerény véleményem szerint azonban gyámhatósági szervezetünknek két eredendő bűne van. Az egyik az, hogy a közgyámi hatáskör csak *papiroson* létezik, a valóságban senki sem végzi el — hiszen az állás tiszteletbeli — az egész embert kívánó közgyámi munkát. A másik pedig, hogy az árvaszékeknek nem csupán a kiskorúak és gondnokoltak egyes, indítványra elébe kerülő ügyeivel kéne foglalkoznia, hanem a kiskorúak és gondnokoltak *sorsával*. E súlyos hibák nagyrésze azonban a mintaszerűen működő székesfővárosi árvaszéknél már eltűnt.

Ahhoz persze, hogy az árvaszékek kellő eredménnyel foglalkozhassanak a kiskorúak és gondnokoltak *sorsával*, pénz, akarat, szív és áldozatkész munka kéne. Hogy fog-e több pénz jutni gyermekvédelmi célokra a kormányprogram megvalósítása során, majd meglátjuk, (mindenesetre reméljük). Hogy akarat, szív és áldozatkész munka adódik, erre dr. Csorna Kálmán eddigi működése és kitűnő könyve a példa.

Dr. Goldberger József.

Élvezetjegy, részvénybevonás, részvénytörlesztés. Az élvezetjegy úgy a magyar mint a külföldi irodalomban egyike a legkevésbé méltatott és tárgyalt jogi témakörnek. Úgy a részvényjogi, mint az értékpapírra vonatkozó jogi fejtegetések a megemlítésen túl nem igen foglalkoznak vele. Az élvezetjegy fogalma nincs még ma sem teljesen tisztázva, illetve a legutóbbi időkig vitás volt az is, hogy tagsági jogokat incorporáló papir-e mint a részvény, vagy csupán hitelezői jogokat biztosít-e? Kétes volt, hogy fogalmához tartozik-e, hogy a részvénytársaság megszűnése esetére a liquidációs hányadot is biztosítsa, — vagy pedig fogalmilag elég-e az, hogy csak a társaság nyereségben partícipál? Kérdés még ma is a részvényhez való viszonya, a nyereségre való elsőbbsége a részvénnel szemben. Az élvezetjegy

mint azt alább érintjük, gyakorlatilag sokszor alkalmazott, de dogmatikájában teljesen kidolgozatlan jogterület.

Erre a kidolgozatlan területre Patakfalvy Groák László könyve: „Élvezetjegy — Részvénybevonás — Részvénytörlesztés“ (Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda r. t. Pécsen, 1935.) hívja fel elsőízben nálunk a figyelmet. Érdemtelenül le-kicsinyítenők azonban e munkát, ha érdemét csupán abban lát-nánk, hogy felhívja a figyelmet erre az elhanyagolt jogterületre. Attanulmányozása után azt érezzük, hogy mélyen beleszántott ebbe a szűz talajba s munkája értékes gyümölcscsel gazdagította a magyar jogi irodalmat.

Elsősorban kiemelni kívánjuk a szerző munkamétódusát, amelyet hiteljogi munkaterületen igen szerencsésnek találunk. Anyaga a pusztá gazdasági tény, amelynek értékelését úgy a jogi irodalomban, mint a bírói gyakorlatban nem, vagy alig ta-lálja (ha jól megfigyeltük: a bírói gyakorlatban egyetlen esetet talált 1898-ból). Ezt a gazdasági tény analízálja, megkeresi a gazdasági okokat s az ekként gazdasági okaiban felderített tény-nek megkeresi kapcsolatát a gazdasági rendszerben. Amikor így gazdaságilag szétboncolta és elemeire fejtette az élvezetjegy in-tézményét, vagyis világossá tette gazdasági szerepét, akkor e tényeket értékelni jogászilag, meghatározza szerepét s megmutatja a helyes szabályozás irányát. Amit azonban mi itt szétválasz-tottunk, az nála — igen helyesen — egybefonódik s nem egy-másután, hanem párhuzamosan történik. Ezzel érdeklődésünket állandóan ébren tartja s a tények és a jogi értékelés közötti kapcsolatot szorosabbá teszi.

Fő érdemét a könyvnek abban látjuk, hogy egy fontos, — csak könyve elolvasása után látjuk, mennyire fontos — jogterü-letet *eredeti* gazdasági és jogi szemlélettel dolgoz fel s ennek eredményeképen határozott jogi elképzeléshez jut el, melyet tör-vényjavaslat alakjába is önt.

Az alábbiakban kiemelni kívánjuk néhány pontját a könyv-nek, amely fontosságánál fogva ízelítőt ad szerző álláspontjáról és munkamétódusáról.

A gazdasági életben előforduló élvezetjegy típusok ismer-tetése után az élvezetjegy következő fogalmát állítja fel: „Az élvezetjegy olyan értékpapir, amelynek birtokosát a rt.-al szem-ben jogalap tekintetében feltétlen, összepszerűség tekintetében feltételes, — a jövőben bekövetkező eseményektől függő hitele-zői jogok illetik meg.“ Maga szerző sorol fel könyve 12. a), 15. d), 17. f) és 18. g) pontjaiban olyan élvezetjegyeket, amelyek nem feltételes, hanem feltétlen hitellezői jogokat inkorporálnak, — aminthogy a 29. és 35. p.-ban (22. és 29. old.) ezt a lehetősé- get maga is elismeri. Nem véletlen, hogy az irodalom kerüli az élvezetjegy fogalmának felállítását s oly kimerítő munka, mint Düringer—Hachenburg Handelsgesetzbuch-ja (III. köt. 221. old.

Anhang) sem ad egységes fogalom meghatározást, hanem — szerzőkhöz hasonlóan — az egyes gazdasági és jogi elemeit taglalja s az egyéb értékpapiroktól való különbözőségeit állapítja meg.

Szerző éles különbséget tesz az élvezetjegy két fajtája között: a csak nyereségre jogosító, — és az olyan között, amely liquidációs hányadra is jogosít. Az utóbbinál értékes útmutatást ad úgy jogi tekintetben, vagyis arra, hogy miként véendőek meg a részvényesek érdekei, feltárván egyszersmind azokat a nehezen áthidalható helyzeteket, amikor új tőkeszükséglettel szemben áll az élvezetjegy tulajdonosok régebben szerzett hitelezői pozíciója, — mint gazdasági vonatkozásban, vagyis arra vonatkozólag, hogy gazdaságilag és mérlegtechnikai szempontból miként alakítandó ki az élvezetjegyek mérlegszerű vagyoni fedezete.

Az alaptőke felemelés és leszállítás esetén előállható kollízióval részletesen foglalkozik szerző s itt a fennálló tételes jogi intézkedések alapján kísérli meg a gazdasági ellentétek megoldását. Mínthogy ezekben a kérdésekben egy — úgyszólván teljesen új jogi materiával áll szemben, teljesen a saját erejére, — egy kicsit a fantáziájára is van bízva. Álláspontja legalább is értékes útmutatásnak montható úgy az elmélet, mint a gyakorlat számára. S értékén semmit sem változtat, hogy elképzelhető, hogy adott esetben a gyakorlat álláspontjával ellenkező szempontot fogadhat el. Így pl. alaptőkeemelés esetére kimutatja konkrét példán (51. old.), hogy a régi élvezetjegy tulajdonosok jogaik változatlansága esetén százalékosan kevesébbet kapnak a nyereségből s így hozzájárulásuk nélkül megrövidíttetnek, ami akkor a legszembetűnőbb s jogilag sérelmezhető, ha a nyílt vagy titkos tartalékokat használják az alaptőke felemelésére, amely tartalékok képzésénél annak idején az élvezetjegyért befolyt vagyonérték szerepét játszott. Szerintünk helytelenül korlátozza csak erre az esetre az élvezetjegy sérelmét szerző. Ha ugyanis nem is használtattak fel az élvezetjegy tulajdonosok tőkési segélyével képződött tartalékok, hanem tisztán actualiter befolyt idegen tőkével vitették keresztül a tőkeemelés, akkor is — álláspontunk szerint — az élvezetjegy tulajdonosok beleegyezése elengedhetetlen, mert elvileg az ő annak idején történt pénzbeli, vagy természetbeli beszolgáltatásaik, melyek ellenértéke az élvezetjegy volt, tették lehetővé a vállalat prosperálását, az alaptőke emeléshez szükséges vagyoni alap és pszichológiai légkör megteremtését, — aminthogy az élvezetjegynek ezt a szerepét és jelentőségét szerző maga is elismeri. (70. pont; 61—62. old.)

Talán a legszükszavúbb szerző az élvezetjegy tulajdonosok szervezete kérdésének kifejtésénél. Míg egyik oldalon nem osztjuk azt az álláspontját, hogy tételes jogunk dogmatikus formáinak egyikébe sem osztható be az a szervezet, (a szervezetlen közösség sokat taglalt kategóriájára gondolunk) — addig a másik oldalon ehelyütt nem is a kategorizálást látjuk a legfonto-

sabbnak, hanem e szervezetnek a közgyűléshez való viszonyát s azon jogi eszközök taglalását, amely e szervezetet a renitens taggal s a renitens közgyűléssel szemben megilleti.

A főkérdést mindenestre taglalja szerző. (70—71. p.) S ez a kártérítési igény kérdése, amely a megrövidült élvezetjegy igény kérdése, amely a megrövidült élvezetjegy tulajdonost illeti. Vonatkozó törvényjavaslati pontjában (12/h. §.; 96. old.) különböztet az élvezetjegy tulajdonost illető individuális s a közös képviselői szervet illető közösségi jogok között. E javaslatát törvényhozásunk bizonyára megszívleli.

Az élvezetjegy bevonása kérdésében megismerjük szerző útmutatása nyomán a kérdés teljes szabályozatlanságát s annak összes veszélyeit, de különösen azt, hogy e művelet a részvényesek vagyoni jogait mennyire károsíthatja. Egyetértünk szerzővel abban, hogy az alaptőke terhére történő bevonás nem engedhető meg (87. p.), a készpénzbeli megváltás kérdésében ellenben kettős feltételt állapítanánk meg épen szerző fejtegetései nyomán: 1. ha az élvezetjegy megfelelő befizetés vagy természetbeli beszolgáltatás folytán keletkezett és 2. ha bevonás oly tartalékok terhére történik, melyek az élvezetjegyre, vagy erre is eső évi nyereségek tartalékolásából képződtek. Ez az álláspont egyszersmind tekintettel van arra a hármasszempontra, amelyet szerző az élvezetjegy jogviszonyai szabályozása szempontjából felállít. (96. p.)

A mű második része a részvénybevonás és részvénytörlesztés kérdését tárgyalja. Az előbbinél két szempontra tesz figyelmessé. A „betét” visszafizetésének német álláspontja okvetlenül igazságtalanságokra vezet, mert a részvényben megtestesült betét azonnal feloldódik a társasági vagyonban s a részvényes vagyoni érdeke egy működő r. t.-nál sohasem a betétre, hanem a vagyon aránylagos részére tenjed ki. Kényszerű bevonás esetén tehát, ha a tiszta vagyon kevesebb mint az alaptőke, úgy a bentmaradó részvényesek, — míg ha több, mint az alaptőke, a bevont részvényesek rövidülnek meg. A másik körülmény, amelyre reávezet bennünket szerző, az, hogy rendszerint súlyos igazságtalanságok származnak abból, hogy az alapszabály vagy módosított alapszabály határozza meg a jóval később és egész más vagyoni státus mellett bekövetkező kényszerű bevonást, amelyből elkerülhetetlen igazságtalanságok származnak az egyik vagy másik csoportra. Mindezek alapján arra a következtetésre jut, hogy a kényszerű részvénybevonás a részvényesek egyenlő elbánása szempontjából rendszerint nem lehet kifogástalan művelet. A kényszerű részvénybevonással szembeállítja a francia jog részvénytörlesztés intézményét, amikor valamely r. t. tiszta jövedelméből vagy a rendelkezésére álló szabad tartalékokból visszafizeti a betétet névértékben, visszavonja a részvényt s az addigi tulajdonosnak

korlátozott vagyoni, egyébként teljes részvényesi jogokkal rendelkező ú. n. élvezeti részvényt ad.

Sajnos a helyszűke nem engedi, hogy tovább kövessük a szerzőt, amint ezen kétfajta lényegében is különböző művelet lefolyását a gyakorlatban ismerteti szerző. Úgy a társaság, mint a részvényes szempontjából nézi a műveletet s elméleti és gyakorlati teljes képét adja.

A munka két részét az élvezeti jegy és élvezeti részvény kapcsolata és párhúzama köti össze. (170. p.)

Az összefoglalásban ismerteti szerző az idevágó törvénytervezeteket.

Könyvismertetés és -kritika nem szolgálhat egyéb célt, mint felhívni az olvasók figyelmét arra, hogy valamely munka akár ismeretterjesztő tartalmánál fogva, akár mert gondolatébresztő és fejlesztő, figyelemre és olvasásra érdemes. A fentiekkel erre akartuk olvasóink figyelmét felhívni Patakfalvy-Groák László könyvével kapcsolatban.

Dr. Huppert Leó.

Dr. Gráber Károly: Az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetéről szóló 1934. évi XXIII. t.-c. magyarázata. A Nyugdíjintézet évtizedeken át sem bírt valódi népszerűségre szert tenni: a törvény létrehozta a háború előtt és életben is tartotta a háborús és háborúutáni idők zivatarjai közepette: de az ügyvédi kar szeretetét és meleg érdeklődését nem tudta kivívni. A járulékok megfizetését terhesnek találták az aktív tagok: az intézet nyújtotta szolgáltatásokat pedig túlon túl kevésnek azok, akik javára az Intézet létesült: az elaggott ügyvédek, meg az ügyvédek özvegyei, árvái.

Ma más időket élünk. Az ügyvéd manapság a jelen szükségleteit is csak üggyel-bajjal tudja előteremteni, azaz inkább csak bajjal, mint üggyel; arra pedig, hogy munkaképtelensége vagy halála esetére magának, illetve hátramaradottjainak tőkét gyűjtsön; talán minden századik ügyvéd sem képes. Ily körülmények között egyre existenciálisabb jelentőségűvé válik az Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet, mert most már valóban ennek a segítségére szorul száz és száz elaggott ügyvéd és ezernyi hátramaradott családtag. Az ügyvédnek önbiztosítása a mult zenéjé lett.

A törvényhozás a mult esztendőben kodexszerű törvényben új alkotmányt adott az Intézetnek, melynek alapján az intézeti autonóm szervek a közeljövőben fogják megalkotni az új alapszabályokat. Az alapszabályokra a törvény most már nem csupán adminisztratív jellegű kérdések megoldását bízta, hanem oly elvi jelentőségű témákat is, mint például, hogy az Intézettől járó szolgáltatások teljesítése minő rendszerrel biztosíttassék: tudva-levő, hogy éppen e kérdés körül lángolt fel a közelmúltban a leg-